

YU TORAH MITZION KOLLEL

LIGHTING AN ELECTRIC MENORAH?

Chanuka 5783

TALMUD TUESDAY
חנוכה תשפ"ב

rbrand@torahchicago.org

NOTE

A light, a person, and his household – נֵן אֲיַשׁ וְבָיתוֹ: Since the primary purpose of kindling the Hanukkah lights is to publicize the miracle, which is accomplished by passersby seeing the light, it is sufficient for one member of the household to light (*Penei Yehoshua*).

LANGUAGE

Mehadrin – מהדרין: Two different roots combine to form this word. The Aramaic root, *hadar*, which means courted, as in one who courts a mitzva to ensure it is performed properly, and the Hebrew root *hadar* meaning beauty. Accordingly, *mehadrin* refers to one who takes steps to perform the mitzva in as beautiful a manner as possible. This is in accordance with the homiletic interpretation of the verse: "This is my God and I will exalt Him [ve'anvehu]," beautify yourself [*hitna'el*] before Him in mitzvot (see *Rabbeinu Hananel*).

HALAKHA

On the first day one kindles one – יּוֹם רִאשׁוֹן מְרוּלָק אֶחָד: Today, all Jews adopt the *mehadrin min hamehadrin* custom when kindling the Hanukkah lights, i.e., they light one light on the first night and add one light for each additional night of Hanukkah. Consequently, eight lights are lit on the eighth day, as per the opinion of *Beit Hillel*. In another commonly accepted custom among Ashkenazic communities, based on a variation of the opinion of the *Rambam*, each person in the house lights a Hanukkah lamp and adds one light corresponding to each day of Hanukkah because *mehadrin min hamehadrin* is understood to include the *mehadrin* custom, which calls for lighting a light for each family member (*Rema*; *Taz*; *Rambam Sefer Zemanim*, *Hilkhot Megilla VaHanukka* 4:1; *Shulchan Arukh*, *Orah Hayyim* 671:2).

It is a mitzva to place the Hanukkah lamp at the entrance to one's house, etc. – בְּרִיךְתָּה קָדוֹשָׁה לְפָנֶיךְ עַל פָּנֶיךְ יוֹתֵר וּכְלָל: *Ab initio*, one places the Hanukkah lamp outside the entrance of his home, facing the public domain. In dangerous times, one may place the lamp anywhere inside the house (*Rambam Sefer Zemanim*, *Hilkhot Megilla VaHanukka* 4:7–8; *Shulchan Arukh*, *Orah Hayyim* 671:5).

One must kindle another light in order to use its light – צְרֻךְ בְּרִיךְתָּה לְפָנֶיךְ לְאָרוֹהָ: In addition to the number of lights kindled each night to fulfill the mitzva, an additional light is added to provide light. If there are other lights burning nearby, described by the Gemara as a bonfire, the additional light is unnecessary. However, an important person is still required to light the additional light even then. The additional light must be distinct from the Hanukkah lights to emphasize that its kindling is not part of the mitzva (*Rambam Sefer Zemanim*, *Hilkhot Megilla VaHanukka* 4:8; *Shulchan Arukh*, *Orah Hayyim* 671:5).

תְּשִׁוְעָנָן: מִעוּת חֲנֻכָּה גַּר אִישׁ וְבָיתוֹ.
וְהַמְּהַדְּרִין – גַּר לְכָל אַחֲרֵי אַחֲרֵי.
וְהַמְּהַדְּרִין מִן הַמְּהַדְּרִין, בֵּית שַׁמְּמָאי
אוֹמְרִים: יוֹם רִאשׁוֹן מְרוּלָק שְׁמָנָה,
מְבָאָן אֲיַלָּן פּוֹתֵת וְחוֹלָן: בֵּית הַלְּלָה
אוֹמְרִים: יוֹם רִאשׁוֹן מְרוּלָק אַחֲרֵי,
מְבָאָן אֲיַלָּן מְסִיף וְחוֹלָן.

The Sages taught in a *baraita*: The basic mitzva of Hanukkah is each day to have a light kindled by a person, the head of the household, for himself and his household.⁴ And the *mehadrin*, i.e., those who are meticulous in the performance of mitzvot, kindle a light for each and every one in the household. And the *mehadrin min hamehadrin*, who are even more meticulous, adjust the number of lights daily. *Beit Shammai* and *Beit Hillel* disagree as to the nature of that adjustment. *Beit Shammai* say: On the first day one kindles eight lights and, from there on, gradually decreases the number of lights until, on the last day of Hanukkah, he kindles one light. And *Beit Hillel* say: On the first day one kindles one⁵ light, and from there on, gradually increases the number of lights until, on the last day, he kindles eight lights.

Ulla said: There were two *amora'im* in the West, Eretz Yisrael, who disagreed with regard to this dispute, *Rabbi Yosei bar Avin* and *Rabbi Yosei bar Zevida*. One said that the reason for *Beit Shammai*'s opinion is that the number of lights corresponds to the incoming days, i.e., the future. On the first day, eight days remain in Hanukkah, one kindles eight lights, and on the second day seven days remain, one kindles seven, etc. The reason for *Beit Hillel*'s opinion is that the number of lights corresponds to the outgoing days. Each day, the number of lights corresponds to the number of the days of Hanukkah that were already observed. And one said that the reason for *Beit Shammai*'s opinion is that the number of lights corresponds to the bulls of the festival of *Sukkot*: Thirteen were sacrificed on the first day and each succeeding day one fewer was sacrificed (Numbers 29:12–31). The reason for *Beit Hillel*'s opinion is that the number of lights is based on the principle: One elevates to a higher level in matters of sanctity and one does not downgrade. Therefore, if the objective is to have the number of lights correspond to the number of days, there is no alternative to increasing their number with the passing of each day.

אמור שעילא: פְּלִיאָה בְּהָרִי אַמְרוֹאִי
בְּמִשְׁבָּבָא, רַבִּי יוֹסֵי בָּר אַבְּנִין וְרַבִּי יִצְחָק
בָּר זְבִּירָא, חד אמר: נָעָמָא וְבֵית
שַׁמְּמָאי – בָּגָד בְּמִסְתְּבָנָן, וְטַעֲמָא
וְבֵית הַלְּלָה – בָּגָד בְּמִסְתְּבָנָן וְרַדְרַד
אַמְרָה: טַעֲמָא וְבֵית שַׁמְּמָאי – בָּגָד פְּרִי
הַלְּלָה, וְטַעֲמָא דְּבֵית הַלְּלָה – דְּמַלְלִין
בקשׁ וְאַיִן מְוִידִין.

אמור רַבָּה בָּר בָּר חָנָה אָמַר וְרַבִּי יְהוֹנָן:
שְׁוֵי וְקָנִים הַיְיָ בָּצְדִּין, אַחֲרֵי עַשְׂתָּה
כְּבִיטָה שַׁמְּמָאי וְאַחֲרֵי עַשְׂתָּה בְּדָרְבָּיו
הַלְּלָה, הַנְּזָנָת טָעַם לְדָבָרִי – בָּגָד פְּרִי
הַלְּלָה, וְהַנְּזָנָת טָעַם לְדָבָרִי – דְּמַלְלִין
בקשׁ וְאַיִן מְוִידִין.

תְּנוּ רַבָּנָן: גַּר חֲנֻכָּה מִזְוָה לְהַיִתְהָ
עַל פָּתָח בֵּיתוֹ מִבְּחִיצָה. אִם תִּהְיֶה דָּר
בְּעַלְיָה – מִנְיָה בְּתַלְוָן וְהַסְּמוֹכָה
לְרַשּׁוֹת הַרְבִּים. וּבְשִׁעת הַסְּפָנָה –
מִנְיָה עַל שְׁלָחָן, וּרְויִי.

אמור רַבָּא: צְרֻךְ גַּר אַחֲרַת לְהַשְׁתַּמֵּשׁ
לְאָרוֹהָ. וְאַיִלָּא מְרוֹרָה – לְאַצְּרִין,
וְאַיִלָּא מְרוֹרָה – מְרוֹרָה
וְאַיִלָּא מְרוֹרָה – צְרֻךְ גַּר אַחֲרַת.

Rabba bar bar Ḥana said that *Rabbi Yohanan* said: There were two Elders in Sidon, and one of them acted in accordance with the opinion of *Beit Shammai*, and one of them acted in accordance with the opinion of *Beit Hillel*. Each provided a reason for his actions: One gave a reason for his actions: The number of lights corresponds to the bulls of the Festival. And one gave a reason for his actions: The number of lights is based on the principle: One elevates to a higher level in matters of sanctity and one does not downgrade.

The Sages taught in a *baraita*: It is a mitzva to place the Hanukkah lamp at the entrance to one's house⁶ on the outside, so that all can see it. If he lived upstairs, he places it at the window adjacent to the public domain. And in a time of danger,⁷ when the gentiles issued decrees to prohibit kindling lights, he places it on the table and that is sufficient to fulfill his obligation.

Rava said: One must kindle another light in addition to the Hanukkah lights in order to use its light,⁸ as it is prohibited to use the light of the Hanukkah lights. And if there is a bonfire, he need not light an additional light, as he can use the light of the bonfire. However, if he is an important person, who is unaccustomed to using the light of a bonfire, even though there is a bonfire, he must kindle another light.

In a time of danger – בְּשִׁעת הַפְּקָדָה: Dangerous times are defined as periods of religious persecution, when it is decreed that the Jewish people may not observe the mitzvot. However, some commentaries explain that the dangerous times in this context are the occasions when the Zoroastrian priests of the Persian fire religion, the *habarim*, passed the

fire from their temples to the homes of their worshippers. At those times, they prohibited lighting fires anywhere outside the temples (*Tosafot*). Since the *habarim* had significant influence on the authorities and the violators whom they reported were severely punished, the Jews dared not kindle lights that could be seen from the street.

סְלִיל
סְקִיר
גְּבָנָסָו
הַכְּלָל
צְחָרְמָן
שְׁמָן
וְאַיִלָּן
נְשָׁהָה
לְשָׁנָה
טוּבָם
צְוִינָא
וְרַוְואָה
שְׁלָטָה
חַנְנָה
חַיְיבָה
דָּמָר
צְוָת
דָּמָר
דָּמָר
לְדָמָר
לְדָמָר
וְרַבְּבוֹן
אַתְּיִ

The days
רְבָּיְמָן וְרַי
celebrate
Therefore,
on Hanuk
are prohib
Sefer Zema
Hayyim 67
Camel led
a street wi
a store an
damage, th
in front of
including t
also applic

מִזְרָעַ תְּמִימָה תְּמִימָה: The holiday of Hanukkah was instituted primarily to commemorate the rededication of the altar in the Temple. Nevertheless, the Sages instituted kindling lights as the mitzva of Hanukkah to underscore that the Maccabees went to war to preserve the sanctity of the nation and the sanctity of the Temple, not to defend their lives (*Bath*).

וְלֹא אֶתְמַצֵּא: According to the fundamental *halakha*, kindling the Temple candelabrum with impure oil is permitted. Indeed, if the majority of the Jews are impure, Temple service may be performed in a state of ritual impurity. Furthermore, impure oil may be used in the offering of the daily sacrifices. Therefore, the miracle, which made it unnecessary to use impure oil, demonstrates the great love that God has for His people, Israel (*Penei Yehoshua*).

וְלֹא אֶתְמַצֵּא: Some commentaries ask: Why couldn't a supply of pure oil have been procured sooner? They answer that the pure oil came from Tekoa, in the tribal territory of Asher, in the upper Galilee, and the round trip from Jerusalem took eight days (*ge'anim*). Others say that all the Jews were ritually impure from contact with corpses, and therefore they were required to wait seven days to complete the purification process (Rabbi Eliyahu Mizrahi).

וְלֹא אֶתְמַצֵּא: The next year the Sages instituted it and made those days holidays – *לְשָׁנָה תְּאַמְּרָה קְבֻעָה וְחַדְשָׁתָם נִזְמָנָם*: Since there was sufficient oil to burn for one day, the miracle lasted only seven days. Why, then, is Hanukkah celebrated for eight days? Many answers have been suggested. Rabbi Yosef Karo maintained that only one-eighth of the oil burned on the first day, so it was immediately clear that a miracle had been performed (*Beit Yosef*). Others explained that, from the outset, the priests placed only one-eighth of the oil from the cruse in the candelabrum, and it miraculously burned all day (*Meiri*). Yet others suggested that Hanukkah commemorates two miracles; first, the discovery of the cruse of pure oil on the first day, and second, the fact that it lasted seven additional days (*She'erit Keneset HaGedola*). There is also an opinion that the eight days commemorate the reinstitution of the mitzva of circumcision, banned by the Greeks, which is performed on the eighth day after birth (*Sefer Haltim*).

מֵאַי חֲנֻכָּה דָּתָנו וּבָנָן: בְּכִיה בְּכִסְלִי
וּמִי חֲנֻכָּה תְּמִימָה אַיִלָּנו, וְלֹא לְמַפְרֵד
בְּחִזְקָה וְלֹא לְהִרְעָבָה בְּהַזָּה, שְׁכָבָגְבוּנו
עֲיוֹנִים לְהַיִל נִמְאָה לְהַשְׁבִּיטִים שְׁבָחָל,
וְשְׁבָרָה מְלֹאת בֵּית חַשְׁמָנוֹאי וְעַזְחָוֹת,
בְּדַקְוּ וְלֹא מִצְאָו אַלְאָן אֶחָד שְׁלַשְׁמוֹן
שְׁהִיא מִזְבֵּחַ בְּחַזְקָתוֹ שֶׁל פְּתַח דָּזָל, וְלֹא
הִיא בּוֹ אֶלְאָן לְהַרְלִיק יְמִין אֶחָד, גַּשְׁהָ
בּוֹ נִסְתַּחַת וְהַרְלִיק מְפַנֵּי שְׁמָנוֹתָם. לְשָׁהָ
אַחֲרָת קְרֻבּוֹת וּעֲשָׂוֹת יְמִים טֻבִּים
בְּהַלְל וְזָהָרָת.

The Gemara asks: What is Hanukkah, and why are lights kindled on Hanukkah?¹¹ The Gemara answers: The Sages taught in *Megillat Ta'anit*: On the twenty-fifth of Kislev, the days of Hanukkah are eight. One may not eulogize on them¹² and one may not fast on them. What is the reason? When the Greeks entered the Sanctuary they defiled all the oils that were in the Sanctuary by touching them. And when the Hasmonean monarchy overcame them and emerged victorious over them, they searched and found only one cruse¹³ of oil that was placed with the seal of the High Priest, undisturbed by the Greeks. And there was sufficient oil there to light the candelabrum for only one day. A miracle occurred and they lit the candelabrum from it eight days.¹⁴ The next year the Sages instituted those days and made them holidays¹⁵ with recitation of *hallel* and special thanksgiving in prayer and blessings.

תְּנַמֵּד הַתָּמֵם: גַּן וַיְזִיאָ מִתְּחַת הַפְּטִישׁ וַיַּאֲ
וּבָרְךָ – חִיבָּר, נִמְלָא שְׁפָעָן פְּשָׁתָן, וְהָא
עָוֹב בְּרִשְׁתָה הַרְבִּים, וְבְנִסְתָּה פְּשָׁתָן
לְתוֹךְ הַחֲנִיתָה וְרַלְקָה בְּגָרוֹ שֶׁל חָנוּן,
וְהַדְלִיק אֶת הַבָּרִיה – בְּעֵל הַגָּמֵל חִיבָּר
הַפְּנֵי חֲנָנוֹן אֶת בָּרוֹ מִבְּחוֹזָה – תְּהִנֵּי תִּחְיָה.

We learned there in a mishna with regard to damages: In the case of a spark that emerges from under a hammer, and went out of the artisan's workshop, and caused damage, the one who struck the hammer is liable. Similarly, in the case of a camel that is laden with flax¹⁶ and it passed through the public domain, and its flax entered into a store, and caught fire from the storekeeper's lamp, and set fire to the building, the camel owner is liable. Since his flax entered into another's domain, which he had no permission to enter, all the damages were caused due to his negligence. However, if the storekeeper placed his lamp outside the store and it set fire to the flax, the storekeeper is liable, as he placed the lamp outside his domain where he had no right to place it.

Rabbi Yehuda says: If the flax was set on fire by the storekeeper's Hanukkah lamp that he placed outside the entrance to his store, he is not liable, as in that case, it is permitted for the storekeeper to place his lamp outside. Ravina said in the name of Rabba: That is to say that it is a mitzva to place the Hanukkah lamp within ten¹⁷ handbreadths of the ground. As if it should enter your mind to say that he may place it above ten handbreadths, why is the storekeeper exempt? Let the camel owner say to the storekeeper: You should have placed the lamp above the height of a camel and its rider, and then no damage would have been caused. By failing to do so, the storekeeper caused the damage, and the camel owner should not be liable. The Gemara rejects this: And perhaps one is also permitted to place the Hanukkah lamp above ten handbreadths, and the reason Rabbi Yehuda exempted the storekeeper was due to concern for the observance of the mitzva of kindling Hanukkah lights. He held that if you burden one excessively, he will come to refrain from performing the mitzva of kindling Hanukkah lights. Since the storekeeper placed the Hanukkah lamp outside at the behest of the Sages, the storekeeper should not be required to take extra precautions.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: בֶּן חֲנֻכָּה פְּטוּר. אָמַר
רַבִּינָא (מִשְׁמָוֹת דָּבָרָה) אֶתְאָסְמָרָה: נִזְמָן
חֲנֻכָּה מִזְוָה לְהַנִּיחָה בְּתוֹךְ עֲשָׂרָה. דֵּעַ
סְלָלָא דַעֲתָךְ לְמַעַלָּה מַעַשָּׂרָה – לְקָא
לִיהְיָה לְךָ לְהַמִּחְלָה מַגְלָל וּרְכוּבָן!
וְרַיְלָמָא: אֵי מִתְרָחָא לִיהְיָה טָבָא אַתְּ
לְאַיְמָנוּי מִמְּזָוֹה.

אָמַר רַב קָהָנָא, רֹשֶׁשׁ וּבְנָתוּ בְּרִי מִינְיָמִי
מִשְׁמָרָה רַבִּי תְּנַהָּם:

HALAKHA

The days of Hanukkah...one may not eulogize on them, etc. – **טְהִרָּה חֲנֻכָּה...** Hanukkah is a time of joy and celebration, as well as a time for offering praise and thanks to God. Therefore, it is prohibited to eulogize the deceased and to fast on Hanukkah (*Megillat Ta'anit*). However, performing labors that are prohibited on Shabbat is permitted on Hanukkah (Rambam *Sefer Zemanim*, *Hilkhot Megilla VaHanukka* 3:3; *Shulhan Arukh*, *Orah Hayyim* 670:1).

Camel laden with flax – טְהִרָּה חֲנֻכָּה... If a camel walks down a street with a load of flax that is so wide that it protrudes into a store and catches fire from the storekeeper's lamp and causes damage, the owner of the camel is liable. If the lamp is in the street in front of the store, then the storekeeper is liable for the damage, including the damage to the flax on the camel's back. This ruling also applies to a Hanukkah lamp adjacent to the entrance of the

store, as the *halakha* is not in accordance with the opinion of Rabbi Yehuda, who said that the storekeeper is exempt in the case of a Hanukkah lamp (Rambam *Sefer Nezikin*, *Hilkhot Nizkei Mammon* 14:13; *Shulhan Arukh*, *Hoshen Mishpat* 48:12).

It is a mitzva to place the Hanukkah lamp within ten – טְהִרָּה חֲנֻכָּה... It is a mitzva to place the Hanukkah lamp within ten handbreadths of the ground, in accordance with the opinion of Rava. Although no support was cited for his statement, his opinion is reasonable. If one placed the lamp above ten handbreadths, he fulfilled the mitzva, as long as he did not place it above twenty cubits. One who lives on the second floor may place the Hanukkah lamp in a window *ab initio*, even though it is above ten handbreadths (*Magen Avraham*; *Shulhan Arukh*, *Orah Hayyim* 671:6).

במה מדליקין פרק שני שבת

עין משפט
נור מצוה

בג

מִכְבָּה ומגילה מהניחוח והזהר ומלך מיבעי ליה. וְלֹא: **חֶמְלָה**, לא ב' מ"י פ"ג מלכה ומוחר ומלילין? נצנץ סקין כינן צין לדבוקה טוטה שון חטף קלי עכג מג'ה. דלען מ' גרע דלוקס וועמדת מאדליקס פט'ז'ן וו': **דָּמְלֵי** קראטס קראטס ה'.

קמי הטעס: מכטו גמי מורי ומטלה,
דסינו עפלייס – בכל. מתחמם: דלווי
סיגו דיו דקמען גוממיהין. ושוד
ד"כלה" – מתחען דיענד, וכדי צה
עירcker סכיניה. וועת, זנטפרק "כל הייל"
(זש ד' ב' וט' הולרין): פלי קולעטל
דלייטה ונדין. דסינו דיו צלנו האות
קעטה, נעלן כל מעזס. ואון דורך נאיכט
גוממל דוחן דען. הילן דערך [דאלט]
סיגו לתהוותהן דען חילן, כמו צלען טוטון
דו צלען, וכן יט' גנדס נפ'ק" (ז' י') גדי^{גדי}
נטולו, וויז ציליכה מאוי, וויז ציליכט
הויז. וכן צב' "כל צענונג" (פאנטס לט' וטס):
הויז ליין מל יט' לו אקי, וויזו מכטפין.
הויז דען – הסוט ארכ' סיינו למולויט. וועל
הויז צן סיג פופסל ר'ם ס"מ טהון כומפני
הויז מני סלען, דטער גט מיקרי דיו לדפי^{לפי}
הויז ומיל' נפ' "סונס" (נקון קב': מכטו
הויז צהן דיזי – קרי היל גינען. לאוקומי' לא
הויז צ"ק'זון דז"ז" (מנוח דז' ל"ט) נפ' "ה":

בכל גלגול פול וקרים, קָלְעָה"וּ נִמְלָאָה"וּ דָלְקָה. אך גלגול מפורסם מפורסם נִמְלָאָה"וּ כָּרְבָּה"וּ: וּמְלִיכָּה. למפורסם נִמְלָאָה"וּ: קוֹבָאָה"וּ הַגָּם.

107–110

1

פְּמַחְטָה קָרְבָּן מִגְּלָה ۶
מִלְּכָן [ג]

גלוין הח"ם
נמ' אַבְעָנָא רְלֵי מְכָלָן עִזִּים
מְלָא קָדְחֵי כְּרִימָה דְּבָרִים
מְכָלָן לְזִוִּים:

[עמ' כוונת פ"כ סלמה]

טומפל' דטומפל פ"ג מ"ב
קילוטים

— 10 —

notes

A deaf-mute – חֲרֵשׁ: When the Sages employ the unmodified term *heresh* the reference is to one who can neither hear nor speak. In the talmudic era, one with those disabilities did not, as a rule, have full mental capacity and was consequently exempt from all mitzvot in the Torah. However, if he has full mental capacity, he is considered like anyone else and is obligated (see *Tosefot Rabbeinu Yehuda HaHasid*).

As they too were included in that miracle – שְׂגָן תְּנַבֶּה מִצְוֹת: The Torah principle is that women are exempt from time-bound positive mitzvot. There are exceptions, and lighting the Hanukkah lights is among them.

The phrase: They too were included in that miracle, can be understood in another way. The miracle was caused due to the merit of women (*Tosafot*). Various commentaries connect the episode of Judith and Holofernes, as well as the story of Hannah and her seven sons, to the miracle of Hanukkah. It is thanks to these righteous women that the miracle of Hanukkah transpired.

Reading the *Megilla* on Purim and drinking the four cups of wine at the Passover seder are other exceptions to the exemption from time-bound positive mitzvot. Esther was the catalyst for the miracle of Purim. Similarly, the Sages said: Due to the merit of righteous women, Israel was redeemed from Egypt (*Yalkut Shironi Psalms 68*).

And, the Gemara remarks, now that we say that lighting accomplishes the mitzva, there are practical ramifications. If a deaf-mute,^h an imbecile, or a minor, all of whom are of limited intellectual capacity and not obligated in mitzvot, kindled the Hanukkah light, he did nothing in terms of fulfilling the mitzva, even if an adult obligated in mitzvot subsequently set it down in its appropriate place. That is because placing a lit lamp does not constitute fulfillment of the mitzva. The lighting must be performed by a person with full intellectual capacity, obligated in mitzvot. However, a woman^h certainly may light, as Rabbi Yehoshua ben Levi said: Women are obligated in lighting the Hanukkah light, as they too were included in that miracle^h of being saved from the decree of persecution.

Rav Sheshet said: A guest is obligated in lighting the Hanukkah light^h in the place where he is being hosted. The Gemara relates that Rabbi Zeira said: At first, when I was studying in the yeshiva, I would participate with *perutot*, copper coins, together with the host [*ushpiza*],¹ so that I would be a partner in the light that he kindled. After I married my wife, I said: Now I certainly need not do so because they light on my behalf in my house.

Rabbi Yehoshua ben Levi said: All the oils are suitable for the Hanukkah lamp, and olive oil is the most select^h of the oils. Abaye said: At first, my Master, Rabba, would seek sesame oil, as he said: The light of sesame oil lasts longer and does not burn as quickly as olive oil. Once he heard that statement of Rabbi Yehoshua ben Levi, he sought olive oil because he said: Its light is clearer.

On a similar note, Rabbi Yehoshua ben Levi said: All the oils are suitable for making ink,^h and olive oil is the most select. A dilemma was raised before the Sages: What was Rabbi Yehoshua ben Levi's intention: Did he mean that olive oil is the most select in terms of being the best for use to mix and knead with the soot produced from a fire in manufacturing ink; or did he mean for use to smoke, i.e., burning olive oil to produce smoke is the most select method of producing the soot used in manufacturing ink? Come and hear a resolution to this from that which Rav Shmuel bar Zutrei taught: All oils are suitable for ink, and olive oil is the most select, both to knead and to smoke. Rav Shmuel bar Zutra taught it this way: All types of smoke are good for ink, and olive oil is the most select. Similarly, Rav Huna said: All saps are good for strengthening the ink compound, and balsam sap is the best of all.

Rav Hiyya bar Ashi said that Rav said: One who lights a Hanukkah light must recite a blessing. And Rabbi Yirmeya said: One who sees a burning Hanukkah light must recite a blessing because the mitzva is not only to kindle the light but to see the light as well. Therefore, there is room to recite a blessing even when seeing them. Rav Yehuda said: On the first day of Hanukkah, the one who sees burning lights recites two blessings, and the one who lights recites three blessings.^h From there on, from the second day of Hanukkah, the one who lights recites two blessings, and the one who sees recites one blessing. The Gemara asks: What blessing does he omit on the other days? The Gemara answers: He omits the blessing of time: Who has given us life, sustained us, and brought us to this time. The Gemara asks: And let us omit the blessing of the miracle: Who has performed miracles. The Gemara answers: The miracle is relevant on all of the days, whereas the blessing: Who has given us life, is only pertinent to the first time he performs the mitzva each year.

language

Making ink – טְמִינַת דָיו: In talmudic times, various writing utensils and colored inks were used for writing on parchment and paper. Black was the most common color of ink. This ink was similar to India ink, a thick ink made from the soot of

the smoke of burnt wood or oil. The soot was collected and mixed with the appropriate quantity of oil. Sometimes sap was also added to the ink so that it would better adhere to the writing surface.

6

שבל המאות כולם ייחדו למאה גודל אחד. על כן לא נורוות נאמר בברכת תונכה — הנשאת ברכבה את העתיד העליון בעוזך, — אלא זו של הונכה.

נור גראן ורשותם

אגרות הראייה, ח'ג, עמ' עה

רעתה לירובם בזיהויו, ו"ג הילמה (ז). שמיי הגובנה דם, ומיי השמלהו: זמאנני זה התיכון הלכוד שבסארה הדור, לאנזרי שםונה יקנעם האל, שההילמן כ"ה בסכלו יט' ששהלה הלהל'.

R' Yitzchak Shmelkes, zt"l

וְזַרְעָלָה בְּשֶׂרֶב כִּי כֵן

ב' י

ב' י

וְנִכְתַּב בָּם מ"י פ"ג נִיעֲמָנֵי לְקַמְּאָמָנִים וּמִינְמָתָה קַיִץ וּמִעֵד לְקַיִם

חוליו נזכרו דמי סטוקו:

סימן קב"א

אם יצאת ידי הברכה דהרי בשעת הברכה תהיה מים והוא דומה לבירך על הפה ונפלת מידו דחמייב לברך שנית, ואולי נעשה הגס בשעת הברכה.

והרחה ג' רבי אברהם ישראל משה סלמן מתארקוב הגיד לי ששמע איש שהגאון רבי יוסף רואין נשאל על מאור החשמל עם מברכין עליו על הדלקת נר של שבת ואי מברכין עליו בורא מאורי האש במצואי ש"ק, והורה דשוי לברך עליו במצואי ש"ק, דהא אש הוא, אבל לא בעש"ק דהברכה היא להדליק נר וזה לא חשוב מדריך.

ובתשובה בית יצחק (י"ז סי' קכ) כי שאין יוצאים יה"ח נר חנוכה בעלעקטרייך. גוראה דיש להוציא פ"ל בדבריו,

כאן אין אויר של שמו דולק אלא מהות שמתהם ע"י כה אלעקטרי והמתכוות כשהוא בתוך כל זוכחת החום מאיר לעיניים, אבל באמת אין כאן שמו ונעם אש להותאת אין כאן רק שהוא נראה לעיניים כמאייר וגראה כמו אבן טובה שמארה בחושך שאין בו דמיון לנר דולק, ולכן אין סברא לצאת על ידו במקומ שצורך להדליק נר וכאן אין דולק אויר מאיר אלא מהות המאייר כשזו מחום ורבה.

ומה"ש נראה לי דאיין לברך "בורא מאורי האש" על נר חממוני שאין זה אש המאייר אלא מהות מחום.

סימן קטו

כבתה אין זוקק לה

נ"ל חנוכה שכבתה דקי"ל כבתה קדם שעבר זמנה אין זוקק לה, — במדליק נר חנוכה בע"ש וככבהה בעוד יום אם ג"כ אין זוקק לה, ואף שפמפורש בשו"ע דה"ה בע"ש איןו זוקק לה אף שהוא לפני קבלת שבת, הרי הטיז משיג על דין זה ואומר דיש חלוק בדבר ודזוקא בימי החול שمدליק בזמנת של קיום המצווה תיכף שמדליק קיים מצותן, ובזה מסביר ומבהיר לשון המתברר שאומר, „הדלקה עשויה מצותה, לפיכך אם כבתה קדם שעבר זמנה אין זוקק לה". — דקשה מה המשך זה בזה ואמור דעתמא אמר דמכיוון לדולקה עשויה מצותה הרוי קיים המצווה, ע"כ אם כבתה אין זוקק לה, וא"כ בע"ש שמדליק מבعد יום ועדין הוא קודם קבלת שבת ייל' זוקק לה לחזר ולהדלקה שנייה, וכן מביא בשם מתרשל' זוקק להדלק שבית בע"ש, אלא דמסיק שידליק בלילה בלילה שהרי כבר ברה התיו. ומעין זהrai ראייתי בתשובות ישועות יעקב מביא בשט ח"ב בפדרה בנו מתוך שלשים שישול הפדיון אחר שלשים, שיוכל לברך על הפדיון כמו בדור הנוכה דמברכין בע"ש קודם הלילה והיא דולקת בלילה אף דבשעת הדלקה לא קא עבד מצותה מ"מ מברך ממש מהמצווה גמרות אה"כ שירק לברך עליה.

והנה מבואר מדברי הב"ת דבදלקת נר חנוכה אין עויה עדין המצווה ומדמה לה לפודה בנו בתוך ל' שיחול הפדיון אחר ל', ובפדיון הבן קדם ל' עדין לא חל עזם קיום המצווה וא"כ מסתבר מאר דאמ' כבתה מבعد יום זוקק לה כדי

מעשה סגירת הדלת אה"כ מוכיח על תחילת הדלקתו שתיא על מנת שלא יכבה ומשוו לה להדלקה באופןו שונה קיימת).

ב'

ובדין זה של השו"ע שצדיק להיות שיעור בשעת הדלקה אמרתי גם לעניין לצאת ידי חובת הדלקת נר חנוכה בגיןות של חשמל, ובשעת הדלקתו אי לאו דהיו מדליקין שם בחנותה לכך לא הייתה דולק ונמצא דמצדו לא היה דולק.

ובמקרים אחר כבתי בעין הדלקת נר של שבת בחשמל אם לחומרא יש לחוש דחי גרמא ואם בזמנים מצוות עשה מעכבר שתהא עשייה בגדור של פעולת בידים דוקא, או נאמר דלובי מלאות עשה די לו גם בזמנים עשייה דידיה.

והנה לעניין הדלקת נר של שבת הולכי מדברי המג"א (סימן רטג ס"ק יא) שאנו המנות שידליק בידים אלא שישתדר שידה נר דולק בבית, ש晦יא שם בשם מהר"ם שם האשה אחרת להדלקת הנרות עד אשר שקיים והתמה אמר לנו להליך והיא תברך, ובחוירוש רטג"א שם הקשת היא אין שליחות לעכרים וא"כ היא איננה מדלקת והאיך תברך על זאת, ולפי האמור שיעיר המצווה היא השתדלות שידה א/or מאיר בבבון זה.

ובבבון זה קיומ מצווה שפיר מברכת על הדלקת הגו.

וכן יורה לשון הרמב"ם ח' שבת (ה, ב) שכתב אחד האנשים ואחד הנשים חייבים להיות בכתובם, נר דולק בשבת.

משמעות דאין מעשה ההדלקה עיקר המצווה ומצאי כו בשו"ע הרוב (סימן רטג קו"א ס"ק ג) שכתב: „שאיין הדלקה (כבר של שבת) גמר המצווה אלא הנאתה לאורה מבואר במדרכי בתגן' וכי ומי שהנני הדליק יכול לברך ולהדלק, הכוונה שידה נר דולק וכו". וא"כ גם על הדלקת נר של שבת של חשמל ייל דאפיילו את"ל דחי גרמא מ"מ לא גרע מהדלקת הגוי שיש בה קיומ מצווה וגם יכול לברך ממש דשיקר המצווה וככל לברך על הנאתה וחשיב כאילו לא בגמורה עדין המצווה וככל לברך על הנאתה האור כמו שمبرכים אחורי לובל בשבייל שידי מצווה של הגעונען. אולם כל זה לא שirk לעניין נר חנוכה שפסק המחבר בשו"ע (סימן תרעה סעיף ג) שאם הדלקה חרש שוטה וקטן לא עשה כלום, וייעוין במג"א (סימן תרעה ס"ק ד) דסומו מדליק בסיווע של אחר, ולמ"ל סייע, אלא והאי לכתוליה עדיף בעצמו ולא ע"י גרט, וגם לעניין הדלקת נר של שבת, למשמעות עדין יש לדון אם לתחילה יש לברך על מאור זה דבוחדי לכתוליה יש לברך על התחילה עשיית המצווה והצטם הדלקת

היא גם חלק מהמצווה ויש מצווה בעשייתה רשות מצאי בספר מתהי שעריט (שבת דף כא) שנתקפק בזיה ורוצה להליך בין שבת לנר חנוכה ושלשה לא בעי שמן ופתילה, „דרהוי מבואר בתعنות כה דאי"ל לרבותה דלא תצטרר כי מי שאמר לשמן וידליק יאמר לחומץ וידליק כוה נר של שבת, מבואר דלא ציריך שמן ורק מה שדולק בשיר, וה"ה בזוכחת [חשמל], וכש"כ הוא, לחומץ הלא אין בטבע להדלק כלל, עכ"ל, וליל צ"ע בזיה, דכלאורה יש להדלק טובא, סוף סוף הלא הום געשה שינה דולק ולמה יגרע משמן ממש, ויש לעיין

ואם לא נתן לך הרשות להדליך נר ממש במטוס, תוכל לשתמש
בנר חשמלי "המזון בבריה" כלשונך, אלא שאסור לברך עליו (אף
אם מעיקר הדין תהיה רשאי לברך בהתאם לחילוקים הנ"ל),
ותدلיקנו לפרסומי ניסא ולא ברכה. ואם הגיעו לחוץ חפץ לפני
עלות השחר, תוכל לחזור ולהדליך בברכה, אם לפי עיקר הדין
אפשרי לפי החילוקים הנ"ל וכאמור.)

ג

07/08/2018 10:47

משלוח מנות בבית-ספר

הנני מאשר קיבלת מכתבו מיום י"ח אדר השני תשד"מ, ואשיבו
בקצחה מאפס הפנאי.

א. יפה חשב כב' להנהיג בביתה"ס מנהג משלוח מנות בין התלמידים, וכן שילד ישלח לילד וילדה לילדה דזוקא, ולא כפי שחושו יתר המורים. ואעפ"י שעיקר הטעם בהלכה ש"אשה תשלח לאשה ואיש לאיש ולא בהיפר, שלא יבא לאיש לשלווה לאלמנה ויובאו לידי ספק קידושין" (או"ח סי' תרצ"ה), וחשש זה אינו שייך בתלמידי ביתה"ס, וביחוד בכחות הנמוכות שעלייהן נסבה שאלת כב', אעפ"כ ברرأו לנוהג, הן מטעמי עניותות כפי שכב' כותב, והן מושום שבית הספר נועד לא ללמד בלבד אלא לחנן, וגם זו מכלל חינוך היא, שילמדו התלמידים והתלמידות כיצד יש לנוהג עפ"י ההלכה במצוות משלוח מנות.

גט

אין לקרוא "חגיהם" אלא לשלשה رجالים בלבד

הנני מאשר קבלת מכתב מיום ח' איר דנא, בשאלתך אם אפשר להצמיד את המלה "חג" לימים-טובים שאינם כתובים בתורה, כגון

ברובם (פ"ד מה' חנוכה) ובש�"ע (ס"י תרע"א). עיין בספר האשכול חיב ה' חנוכה. שכותב: וכתחובה גנוון, מה שאקחת אבוקה של שעה, לא חוי לן מעולם מאן דארליך בשעה בכ"י שימושה, או מפני שהוא מטעם שאין זה דומה למןורה, או מפני שהוא מטעם שאין זרלא כמו שראיתו למי שנתקף בזוה. ונעלם ממנה כ"פ דברי הפסוקים הנילן. משום שלא בעין בזוה דומיא דמןורה וגם פתילה بلا שמן כשר מדינה. וב└בר שידליך השיעור, וכן". ואיך היה בוגר ממקום ספק כל' לאיסוף וזה בוגר ממקום ספק כל' לאיסוף מה שמאירין.

ובנהיל אשכול שם כותב להסתפק אי כוונת האשכול הוא שודוק אבוקה של שעוה אסור בחנוכה או כל נר של שעוה קרא אבוקה כשיטת מהרי"ל מפרג. עי"ש מה שמבאר. רנהי שבנר של שעוה נהגין להקשרו. הינו מפני שסבירין שמכיוון שהשעוה כרוכ מסביב לפתילה יחידית והפתילה דיליקת יש להמעלה. דומה זה לפתילה של שמן, ואין זה נקרא אבוקה אלא נר ייחידי. אבל בוגר חשמלי שאינו דיליק יש מסביב לחוט שפир מקום להסתפק ולומר שזה נקרא נראת כמו אבוקה, וצ"ע בעת.

פרק יג

ברכת מאורי האש על מאור החשמל

א) בירושלמי ברכות (פרק ח' הלכה ה') : האש. רבי לוי בשם רבינו ביזרא, שלשים ושש שעות שמה אורה שנבראת ביום הראשון וכיו' שיצאת שבת התחיל משמש החושך ובאו. ונתרא ארם וכו', אמר רבי לוי באורה שעיה זיין הקב"ה שני רעיפין ותקישן זה להוה ויצא מהן האור, הדא הוא דכתיב וליה אור בעדני, ובירך עלייה בורא מאורי האש, שמואל אמר לפיכך מברכין על האש במוצאי שבתות שהיא תחילת בריתה, רב הונא בשם רבי אבהו בשם ר' יוחנן, אף במוצאי יום הקטורים מביך עלייה שכבר שבת האור כל אותו-היום, ע"כ. בלבב עלייה פסחים (ד' ניד"ע"א) איתא בקצתה: במוציא

או, והוא מ"מ יהא נראה ל"ט הדלקתו, עי"ש מה שמאירין.

ואיך היה בוגר ממקום ספק כל' לאיסוף מה פהדלק בו נר חנוכה מטעם שאין זה דומה למןורה, או מפני שהוא מטעם שאין זרלא כמו שראיתו למי שנתקף בזוה. ונעלם ממנה כ"פ דברי הפסוקים הנילן. משום שלא בעין בזוה דומיא דמןורה וגם פתילה بلا שמן כשר מדינה. וב└בר שידליך השיעור, וכן".

וממילא אין לערר עוד כל' ספיקות بما שאין זה דומה למןורה מצד זה או מצד זה. ומה שיש לדון בזה. הוא במה שהערכנו בראשית דברינו. מכיוון שאין עשה עצם ההדלקה כי אם גורם להדלקה.

הגרץ"פ פראנק שטי"א בחוברות קול תורה כסלו ניסן-חנוך דעתו נוטה לומר שאפשר לקיים מצוה עי"ג גרמא. כדברי האשכול ובמקומם (ד' כ"א), וכנראה שטיס נפל' בדרבי האשכול ובמקומם (ד' כ"א). ונטול "מותר" צ"ו "אסורה". ונטול על' הנחל אשכול שלא הרגינש בזוה. מים אבוקה בחנוכה אסור ואמר רבא מלא קערה שמן וכו' ש"ט במדורה אין יוצא ע"כ.

משמעות מגן שבת לנר חנוכה. ואכם"ל.

וכן ראייתם בספר צ"ח החדש (ריש מאמר א') שמביא בשם ספר שער דעה ח"א סימן ב' עי"ש בקובא למאמר א[] שעדתו בג"כ שאפשר לקיים מצוה עי"ג גרמא. והמחבר שם מאירין כי' בדבר זה, נגבי חנוכה פשוטה ליה בוראות שאפשר לקיים אף עי"ג גרמא. משום דעתם עיקר המצווה לא נתקנה אלא משום פרוסומה ניטה. וכשרק מיליך בנםן ההדלקה אילו שפיר פרוסומה ניטה כשמדיין עי"ג גרמא. ויש הרבה להאריך בפלטונו של בעל המחבר הניל שמן. ולענ"ד נראה להעיר דיל' גרמא כו' של הולקת מאור החשמל. מכיוון נכנס כל' בוגר

השאלה של אם אפשר לקיים מצוה עי"ג גרמא, מכיוון שכ' הוא דרכו של מאור זה להדלקו באופן כו'. וויהי דרך הדלקתו, עי"ש פרק ח' א' ו' ובוגר חנוכה הרי עיקר מצות הדלקה היא פרוטום הנס, שיראו ויבראו שהוא מיליך נרות אלו לשם חנוכה, ושפיר אילו בוגרות-חשמליות פרוטום הנס בהקצינו מקומות מיוחדים לצד הדלקת או החילון נרות אלו. ובהדלקים בלי שום שינוי מדרך הדלקת הריגלה, ובפי הומון נקרא זה שהוא במו. ידיו הדליק הנרות הילו, ואילו פרוטום הנס.

ד) אולם מה שיש לי בזוה מקום ספק, הוא למה שרמותתי גם בסוף הפרק הקודם, וכן בוגר חנוכה תהיה ההערכה עוד יותר חמורה. והוא, שאולי נחשב אור זה של החשמל במנורה-הזכוכית כאבוקה. מכיוון שרוב המנורות נראה האור כהו"ך ונמשך בעיגול, ונראה כמודורה עם איזה פתילות. והרי בעשאה כמין מדורה אומר רבא בשבת (ד' כ"ג ע"ב) שאפי' לאחד נמי אינו עליה. וכן נפסק

Rabbi
Waldeberg,
2/2

ମୁଁ ପାଦିଦ୍ୱାରା ପରିଚୟ ପାଇଲୁଛି ଅଜାନୁଷ୍ଠାନ ଏହି
ପରିଚୟ ପାଇଲୁଛି ଯାହା ମୁଁ କିମ୍ବା କିମ୍ବା କିମ୍ବା କିମ୍ବା କିମ୍ବା

፩፻፭

ପ୍ରାଚୀନ ଶବ୍ଦରେ କିମ୍ବା କୋଣାରକୀୟ ଏହା ହେଉଥିଲା କିମ୍ବା
କିମ୍ବା ଏହା ହେଉଥିଲା କିମ୍ବା ଏହା ହେଉଥିଲା କିମ୍ବା ଏହା ହେଉଥିଲା